

Gazdaságpolitikai választások. Helyzet és teendők 2006-ban

GKI Gazdaságkutató Rt., Budapest, 2005. november 8.

Gazdaságpolitikai választások címmel hirdette meg őszi konferenciáját a GKI Gazdaságkutató Rt., de az előadások és a felszólalások érzékeltették, hogy fél évvel a parlamenti választások előtt korlátozott a meghívott jelenlegi és volt kormánytagok előadói mozgásteret. A megszólalásokat ugyan áthatotta, hogy meg kellene találni legalább a közmegegyezés minimumát, de valójában eltérő gazdaságfilozófiák csaptak össze. Az előadások után professzorok és kutatók – Chikán Attila és Bod Péter Ákos egyetemi tanár valamint Csillag István (egyaránt volt miniszterek); továbbá Akar László és Karsai Gábor, a GKI munkatársai – kérdezték a meghívott szakértőket.

A konszenzuskeresés jegyében Kóka János gazdasági miniszter a *Versenyképesség vagy képességverseny* című előadásában elismerte, hogy a versenyképességnek fontos eleme a makrogazdasági stabilitás, az állam terjedelmének szűkítése, az intézményi és szabályozási környezet korszerűsítése, de hozzátette, nagy szükség lenne politikai stabilitásra és konszenzusra is. Kitért arra, hogy például a tőkevonzás szempontjából az IMD, a World Economic Forum, a KPMG, az Ernst and Young és az AT Kearney felmérései javuló vagy vezető helyre teszik Magyarországot. Említette Írországot a gazdasági növekedés és a tőkebeáramlás gyorsításának jó példájaként, és felhívta a figyelmet arra, hogy a kiszámíthatóságot növelné, ha a befektetők tudnák, mit várhatnak az egymást követő kormányoktól.

Chikán Attila a Nemzeti Fejlesztési Tervről kérdezett. Kóka szerint a versenyképesség javítása a cél, kiemelten kellene költeni az uniós pénzekből az infrastruktúrára, az innovációra, a kutatás-fejlesztésre, a foglalkoztatás bővítésére és a beruházások serkentésére. Bod Péter Ákos a gazdasági tárca oktatási, szakképzési terveit firtatta. A miniszter azt mondta, a minisztérium már megkezdte az egyeztetéseket a legnagyobb cégekkel a munkaerőigényekről, s elképzelhető, hogy a vállalatok ösztöndíjakkal segítik az oktatás finanszírozását annak érdekében, hogy hosszabb távon biztosítsák az utánpótlást, hiszen egyre fontosabb tényező lesz a képzettség színvonala.

Matolcsy György – volt gazdasági miniszter – szintén közmegegyezésen alapuló programot hirdetett *Hány még a 7 százalék?* címmel. Véleménye szerint a következő kormány 2006 nyarán riadtan szembesül a valóságos helyzettel, a szinte kezelhetetlen ikerdeficittel, ami az utóbbi 15 év terméke. 2005-ben a gazdaság a GDP 15 százalékának megfelelő külső forrást vont be, de ez sem volt elég a hétszázalékos növekedés eléréséhez, s ez példátlan. Írország, Dél-Korea még a hét százaléknál is gyorsabban bővült, ilyen külső hatás nyomán. Baj van tehát. Mit lehet tenni? Matolcsy négyponos programot vázolt fel: 1. 500 ezer legális új munkahely teremtése radikális adócsökkentés, valamint Széchenyi- és Kossuth-tervek révén; 2. a hárommilliárd dolláros magyar tőke kivitel felfuttatása az eddig külföldről beáramlott – hatvanmilliárd dollár közeli – szintre; 3. a nyolcszáz ezres közalkalmazotti létszám kétszáz ezres csökkentése; 4. az euró mielőbbi, már 2009-es bevezetése.

Matolcsyhoz hasonlóan Járai Zsigmond, az MNB elnöke is új gazdaságpolitikát sürgetett *Ajánlásaim a következő kormánynak* címmel tartott előadásában, mert fenntartható

pályára kell állítani a magyar gazdaságot, mégpedig nem csupán az euró bevezetése érdekében. Reményei szerint a politika is felismeri ezt, máskülönben a piac ébreszti rá, hogy túlságosan magas az államháztartás és a folyó mérleg hiánya. Véleménye szerint legalább 1300, de inkább 2000 milliárd forintot kellene lefaragni a kiadásokból, az adóterhelést a GDP negyven százalékáról harmincra kellene csökkenteni, az újraelosztás mértékét pedig ötvenről negyven százalékra. Azt javasolta, hogy az államháztartást a kormány hozza egyensúlyba, s tűzze ki célul az államadósság teljes megszüntetését. Ha semmi sem változik, akkor 2100-ban sem lesz eurónk, nemhogy 2010-ben – jelentette ki. Elkötelezettség esetén viszont akár 2009-ben is bevezethetjük a közös valutát. Jó példa Spanyolország, ahol az euró bevezetése előtti években hasonlóan nagy kiigazítást hajtottak végre, mint amire Magyarországon is szükség volna.

Chikán Attila szerint nem látni, mi veszi rá a politikát a változtatásra. Járai úgy gondolja, hogy a józan belátás, hiszen az önmagában is bizonytalan EU nem fejt ki nyomást, a piac azonban büntethet, mert Magyarország az egyik legsebezhetőbb ország. Bod Péter Ákosnak az ERM-2 árfolyamrendszerre vonatkozó kérdésére azt válaszolta, akkor érdemes belépni, ha a fiskális politika ezt támogatja. Ami a belépéskori árfolyamot illeti, a tapasztalatok azt mutatják, hogy más országok esetében ez nagyjából a piaci árfolyam volt, így a mostani helyzettől egyik irányba sem kellene nagyobb mozgásokat gerjeszteni.

Mitől jön a tőke? címmel Sugár András, a Befektetési Tanács társelnöke arról beszélt, hogy a beáramlott 60 milliárd dollár a GDP 55 százalékára rúg, magasabb, mint bárhol másutt a régióban, de tudomásul kell venni, hogy a fejlesztési pénzekért vérre menő küzdelem bontakozik ki. Bátorító, hogy az itt megtelepedett vállalatok bizakodóan tekintenek a jövőbe.

Katona Tamás, a PM államtitkára azzal érvelt, hogy az Európai Unióban empátiával figyelik a magyar államháztartási gondokat, hiszen rajtunk kívül még tizenegy ország lépi át a deficitkorlátot. *Kreatív kiigazítás* címet viselő előadásában arról beszélt elsősorban, hogy a magyar gazdaság makrómutatói jók. Felhívta a figyelmet arra, hogy a Járai Zsigmond által említett adatok nem pontosak, hiszen az adó- és járulékbévelet a GDP 36 százaléka lesz 2006-ban, s le lehet vinni 30 százalékra, kérdés, mennyi idő alatt. Az államadósság sem érte el a GDP hatvan százalékát, s bár az arány emelkedett az utóbbi években, de 1995-ben még 87 százalék volt, nincs tehát tragikus helyzet, s az adósságszolgálat a GDP 3,6 százalékra csökken az idejé négy százalékról. Véleménye szerint 2008-ra teljesíthetők lesznek az euró bevezetésének feltételei is, az ESA deficit a GDP 2,9–3,7 százaléka lesz 2008-ban.

Bod Péter Ákos a tartalékokról érdeklődött, amire Katona Tamás azt válaszolta, hogy 2001 – tehát az infláció alábecslése miatt keletkezett többletbevételek éve – óta görgetnek egy összeget előre, de csak annyit lehet költeni, amennyit a költségvetési törvény engedélyez. Chikán Attila azt vetette fel, ha ennyire jó az általános helyzet, mi lehet Brüsszel vagy a piacok problémája? Katona szerint való igaz, hogy 1997 óta egyetlen kormány sem vitte végig az államháztartási reformot. Azért vannak tervek. Jelezte, nem kell kétszáz ezer embert elküldeni a közszférából, van intézményi tartalék másutt, például túl sok a kórházi ágy, a felsőoktatásban pedig arra képeznek, amire van kapacitás, s nem arra, amire a gazdaságnak igénye volna.

Varga Mihály, a Fidesz gazdaságpolitikai kabinetjének vezetője *Az én bivalybőr táskám* címmel más oldalról közelített, mint Matolcsy. Úgy vélte, nem lehet a következő esztendőkből évente 300 milliárd forintot megtakarítani, s kétséges a 2010-es euróbevezetés. Figyelembe kellene venni a gazdaság teljesítőképességét, s inkább lassítani az autópálya-építéseket. Az állami kiadásokon lehet spórolni, de nincs jelentős tartalék a megerendszer megszüntetésében, vagy ha kisebb önkormányzatok esetén a felada-

tokat társadalmi munkában oldják meg. Adócsökkentésre is szükség lenne, bármily kockázatos is, de nincs más lehetőség. Csillag Istvánnak arra a felvetésére, hogy az előző kormány is igyekezett a költségvetésen kívülre helyezni a sztrádaépítések finanszírozását, Varga emlékeztetett arra, hogy akkor még nem volt az ország az unió tagja, s másképp lehetett számolni. Ma azonban erre nincs lehetőség.

Az üzleti szféra képviselőjében Kisbenedek Péter, az Erste Bank elnök-vezérigazgatója *Egyesült erővel* címmel mutatta be a Postabank-felvásárlás történetét. Az egész térségben jelenlévő pénzintézet egyértelműen érdekelt a GDP növekedésében, hiszen ez saját növekedésének záloga. Kérdésekre válaszolva kifejtette, hogy a kis- és középvállalatok egyre inkább finanszírozhatóvá válnak, s olyan gazdaságpolitikát kellene folytatni, amely hagyja megszületni, bővülni ezeket a társaságokat. Hozzátette: nem felétlenül pénzbeli támogatásra van szükség; s tapasztalatai szerint a magyar tőke számára elsősorban a leendő EU-tagok kínálnak jó befektetési lehetőségeket.

Bodnár Zsolt, a T-Mobile vezérigazgató-helyettese az államigazgatási megtakarítások felől közelítette meg üzletágának tevékenységét. *Zsebben hordott hivatalok* című előadásában kifejtette, hogy a 8,5 millió mobiltelefon a mai technológia alapján is képes az ügyfél, az állampolgár azonosítására, s az e-kormányzati portál fejlesztésekor ezt figyelembe véve lehetne egyszerűsíteni és olcsóbbá tenni az ügyintézkést.

Nagygazdák és kisgazdák címmel Raskó György agárközgazdász tartott előadást, rámutatva az erős védelem, valamint a nyitottabb, globalizált politika ellentétére, nevezetesen arra a dilemmára, amellyel az EU jelenleg szembenéz. A WTO-tárgyalásokon az EU engedményeket tesz a piacnyitás érdekében. Az uniós csatlakozás mindenesetre védelmet nyújt a magyar növénytermesztőknek, a felvásárlási árak jó jövedelmezőséget biztosítanak, de nagy szociális kihívás, hogy az őstermelők kiszorulnak a termelésből, s nem tudnak más tevékenységet találni. A jövő a tőkeerős vállalkozásoké.

A vitát Vértes András, a GKI elnöke zárta *Mennyország vagy pokol* címmel. Véleménye szerint a választások után lehetségesek a költségvetési megszorítások a GDP 1-2 százaléka erejéig, s ekkor kezdődhet meg az állam reformja. Legalábbis erre számítanak a GKI kutatói. A 25-ről 20 százalékra csökkenő felső áfakulcs bevezetése után egy év múlva az egységesen 20 százalékos áfa várható. Az infláció a GDP 2-2,5, az államháztartás hiánya a GDP 5,5 százaléka lesz. Természetesen hiteles, fegyelmezett fiskális politikára, strukturális reformokra szükség van. Vértes szerint helytelen ikerdeficitről beszélni, a folyó mérleg hiányát nem a költségvetési hiány okozza elsősorban, s ha előbbi csökken is, utóbbi akkor is hat százalék felett marad. Matolcsy adataira utalva, Vértes szerint túlzás azt állítani, hogy a GDP 15 százalékát érte el a külső forrásbevonás, ez 7-8 százalék. A radikális adócsökkentés mint megoldás szintén illúzió, s a tapasztalatok azt mutatják, hogy évente legjobb esetben is csak egy százalékkal növelhető a foglalkoztatás, nehéz tehát elképzelni gyorsan 500 ezer új legális munkahelyet. Fölösleges lenne nullára csökkenteni az államháztartási hiányt, és költségvetési egyensúlyra törekedni. A lényeg, hogy azt kell tenni, amit mondunk. Ha ehhez tartjuk magunkat, azt az EU is elfogadja – szögezte le Vértes András.

Blahó Miklós